

УДК 631.11:336.77

Грубінка І.І.

Львівський національний аграрний університет

КРЕДИТНІ ВІДНОСИНИ І КРЕДИТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ: ЇХ СУТЬ ТА ВАЖЛИВІСТЬ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ

В статті розглянуто теоретичну сутність понять «кредитні відносини» і «кредитне забезпечення». Показано важливість їх для економіки країни. Здійснено узагальнення щодо визначення поняття «кредитне забезпечення».

Ключові слова: кредит, кредитні відносини, кредитне забезпечення, підприємство.

Grubinka I.

CREDIT RELATIONS AND CREDIT OF COMPANIES: THEIR NATURE AND IMPORTANCE FOR THE ECONOMY

In the article the theoretical nature of the terms "loan relationships" and "credit secure". Shown their importance to the economy. Done generalizations about the definition of "credit secure".

Keywords: credit, credit relations, credit secure, enterprises.

Грубінка И.И.

КРЕДИТНЫЕ ОТНОШЕНИЯ И КРЕДИТНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРЕДПРИЯТИЙ: ИХ СУЩНОСТЬ И ВАЖНОСТЬ ДЛЯ ЭКОНОМИКИ СТРАНЫ

В статье рассмотрены теоретическую сущность понятий «кредитные отношения» и «кредитное обеспечение». Показана важность их для экономики страны. Осуществлено обобщения относительно определения понятия «кредитное обеспечение».

Ключевые слова: кредит, кредитные отношения, кредитное обеспечение, предприятие.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. З розвитком суспільного виробництва, процесів обміну і розподілу кредитні відносини стрімко і динамічно розвивались, піддавались якісним змінам. Проте протягом багатьох століть поняття кредиту, кредитних

Грубінка І.І.

відносин, кредитного забезпечення не були об'єктом дослідження вчених. Зберігалася думка про кредит ще з античних часів, згідно з якою кредит протиставляє гроші їхній природі, а процент суперечить природі товарного обміну, із всіх галузей споживання ця найбільш суперечить природі. Розвиток ринкових відносин показав хибність таких поглядів, і потребу в дослідженні ролі не тільки кредиту, але і кредитних відносин та кредитного забезпечення в економіці країни.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідженням проблематики суті та ролі кредитних відносин та кредитного забезпечення в економіці присвячені праці наступних вчених: Б.С. Івасів, А. Сомик, В. Геєць, П. Саблук,, І.О. Лютий, Ю.В. Алексєрова, В. П. Рябоконе, А. М. Поддєрьогін, С. Кваша, П. А. Лайко, Я.М. Гончарук та ін..

Цілі статті. Розкрити деякі аспекти теоретичної сутності понять «кредитні відносини» і «кредитне забезпечення».

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. На думку деяких вчених, зокрема Б.С. Івасіва «Кредит забезпечує трансформацію грошового капіталу в позичковий та відображає стосунки між кредитором і позичальником. Ці стосунки називаються кредитними відносинами»[1]. При цьому кредитор і позичальник називаються суб'єктами кредитних відносин, а ті матеріальні цінності, відносно яких укладається кредитна угода – об'єктами кредиту.

У сучасному господарстві значно розширюються межі кредитних відносин. Кредит обслуговує все більшу частку товарних відносин і потоків, замінюючи традиційні товарно–грошові зв'язки обміну. Кредит необхідний як важливий засіб забезпечення фінансово–господарської діяльності економічних суб'єктів. Кредитні відносини поєднують в собі дві підсистеми:

- кредитно–грошові відносини;
- кредитно–товарні відносини;

Причому у позичку може надаватися вартість як у грошовій, так і в товарній формі. Роль і місце кредитних відносин у національній економіці залежить від стану самої економіки. Сучасний кредит і кредитні відносини в Україні носять перехідний характер. Слід розрізняти грошові, фінансові і кредитні відносини. Кредитні відносини мають поворотний і відплатний характер. Вони забезпечують розподільчі і перерозподільні процеси в економіці та пов'язані з відтворенням позичкового капіталу. Взаємозв'язок між

основними трьома типами економічних відносин надзвичайно складний і суперечливий.

Кожна з сторін кредитних відносин має, вступаючи в них, свої функції, бере на себе певні зобов'язання. Так, кредитор повинен сформувати фонд фінансових ресурсів, що буде використовуватись для надання кредиту. Для отримання прибутку він має надати грошові кошти цього фонду у вигляді кредиту, при цьому враховуючи можливі ризики і шукаючи оптимальне співвідношення між ними і прибутковістю. На кредитора покладена також функція контролю за цільовим використанням наданих коштів, а також своєчасністю і повнотою їх повернення. На нашу думку, це вказує на те, що дотримання принципів кредитування (цільове використання, поверненість, платність, забезпеченість, терміновість, забезпеченість) є залежить в більшій мірі від сумлінного ставлення до своїх обов'язків саме кредитора, оскільки є гарантією його прибуткової діяльності. Разом з цим позичальник вступає у кредитні відносини через потребу у грошових коштах. Однак сама потреба ще не вказує на можливість отримання кредитних ресурсів, крім цього в нього повинен бути задовільний фінансовий стан, відповідне обґрунтування потреби в кредитних коштах і їх ефективного використання. Це є запорукою їх повернення в майбутньому.

Ще одним із дуже важливих і цікавих питань, є питання функцій і принципів кредиту, а також його різновидів. Як уже було згадано кредитні відносини виникають між двома суб'єктами кредитором і позичальником, один надає позику, інший її отримує, і зобов'язується повернути у визначений термін і з визначеною оплатою.

Необхідність кредитних відносин пов'язана з об'єктивною розбіжністю у часі руху матеріальних і грошових потоків, що виникає в процесі відтворення суспільного продукту: в одних сферах господарства спостерігається вивільнення коштів, в інших виникає потреба в них. Зняти таку розбіжність допомагає кредит. Потреба в кредиті виникає через різницю у величині і термінах повернення капіталу, авансованого у виробництво, а також у зв'язку з необхідністю одночасної інвестиції великих грошових потоків для розширення виробничого процесу. Традиційно виникнення потреби в кредиті пов'язують із сезонністю виробництва (особливо це помітно в сільському господарстві). Поряд з необхідністю кредитних відносин, внаслідок утворення тимчасово вільних капіталів та їх руху формується й можливість кредиту. Розвинуті кредитні відносини

пов'язані зі створенням відповідного інституційного середовища – мережі спеціальних кредитних інституцій, які спеціалізуються на здійсненні кредитних операцій. Кредитні установи організують і обслуговують рух позичкового капіталу, забезпечують його залучення, акумуляцію та перерозподіл у ті сфери народного господарства, де виникає дефіцит коштів.

Кредитні відносини є однією з умов реалізації кредитного забезпечення підприємств, здійснення якого в ринковій економіці є дуже важливе. Саме кредитне забезпечення є одним із джерел фінансування трансформаційних процесів в економіці, забезпечує процес відновлення засобів виробництва і відповідно безперервність виробництва як процесу, що є особливо актуально для сільського господарства, як однієї з базових галузей економіки України. Алексєрова Ю.В. у своїй монографії вказує на вплив держави при здійсненні кредитного забезпечення: «Кредитне забезпечення реалізується через кредитну політику та кредитний механізм»[2, с.7]. Голуб Ю.О. відзначає кредитне забезпечення як: «сукупність економічних відносин, головна спрямованість яких визначається з приводу виникнення кредитних відносин та відносин щодо ефективного використання залучених ресурсів, які узагальнюються через окремі функції їх реалізації та визначають одну зі складових фінансового забезпечення суб'єктів господарювання» [3, с.25]. Думку, що кредитне забезпечення є насамперед відносинами, які забезпечують підприємство необхідними фінансовими ресурсами і відповідно також включають пошук цих ресурсів знаходимо у Гончарук Я.М.[4, с.8]. Автор Кудінов А.С. додає до цього визначення також здатність позичальника вчасно і в повному обсязі повернути отримані кредитні ресурси [5, с.9]. Дехто з вчених розглядає кредитне забезпечення в контексті обсягу залучених підприємством кредитів, достатності цього обсягу для ведення ефективної господарської діяльності, зокрема подібні твердження зустрічаємо у вченого Грищенка О.І.[6, с.8]. Ми вважаємо, що кожен з названих підходів до трактування поняття «кредитне забезпечення» допомагає розкрити його суть і сформуванню комплексне уявлення про цю категорію, а також усвідомити її важливість для підприємств в сучасних умовах ведення господарської діяльності. Досить багато уваги приділяється важливості ролі держави в кредитному забезпеченні, але при цьому акцентується увага на розмірах кредитних сум, коли першочерговим є питання ефективності їх використання, особливо в умовах

обмеженості державної фінансової підтримки. При неефективному використанні, навіть кредитне забезпечення в повній потребі не дасть очікуваного результату, а може стати лише демотиваційним чинником, і навпаки обмеженість фінансових ресурсів часто стає фактором прийняття раціональних рішень за рахунок яких досягається максимальний економічний чи інший (наприклад соціальний, екологічний) залежно від поставлених цілей ефект.

Висновки. З вище проаналізованого, ми сформуваємо власний погляд на дану економічну категорію згідно з яким: кредитне забезпечення – комплексна категорія, що відображає пошук, умови отримання повноти забезпечення кредитними ресурсами підприємств і ефективність їх використання, а також своєчасність і повноту повернення цих кредитних ресурсів. Тобто кредитне забезпечення є процесом в частині пошуку кредитних ресурсів і їх використання, відносинами в частині отримання і повернення кредитних коштів, та обсягом фінансових ресурсів в частині повноти забезпечення ними діяльності підприємства.

1. Івасів Б.С. Гроші та кредит [Електронний ресурс]: підручник / за ред.. проф. Б.Л Івасіва. – Тернопіль: Карт–бланш,2000. – 510с. – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/>
2. Алексєрова Ю.В. Кредитне забезпечення відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / Ю.В. Алексєрова. – Київ, 2008. – 17с.
3. Голуб О.Ю. Кредитне забезпечення як джерело фінансування суб'єктів господарювання / О.Ю. Голуб // Економіка розвитку. – 2010. – №3(55). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ed.ksue.edu.ua/>
4. Гончарук Я. М. Фінансово–кредитне забезпечення агропромислового комплексу регіону та основні напрямки підвищення його ефективності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. / Я. М. Гончарук. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2008. – 22 с.
5. Кудінов А. С. Кредитне обслуговування сільськогосподарських кооперативів : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. екон. наук : спец. / А. С. Кудінов. – К. : ННЦ "Інституту аграрної економіки" Української академії аграрних наук, 2007. – 18 с.
6. Грищенко О.І. Фінансово–кредитне забезпечення підприємств споживчої кооперації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / О. І. Грищенко. – К. : ННЦ "Інституту аграрної економіки" Української академії аграрних наук, 2005. – 18 с.